

Capra cu trei iezi, de Ion Creanga

Era odată o capră care avea trei iezi. Iedul cel mare și cu cel mijlociu dau prin băț de obraznici ce erau; iară cel mic era harnic și cuminte. Vorba ceea : "Sunt cinci degete la o mână și nu samănă toate unul cu altul".

Într-o zi, capra cheamă iezii de pe-afară și le zice :

- Dragii mamei copilași ! Eu mă duc în pădure ca să mai duc ceva de-a mâncării. Dar voi, încuieți ușa după mine, ascultați unul de altul, și să nu cumva să deschideți până ce nu-ți auzi glasul meu. Când voi veni eu, am să vă dau de știre, ca să mă cunoașteți, și am să vă spun așa :

Trei iezi cucuieți
Ușa mamei descuieți !
Că mama v-aduce vouă :
Frunze-n buze,
Lapte-n țâțe,
Drob de sare
În spinare,
Mălăieș
În călcăieș
Smoc de flori
Pe subsuori.

Auzit-ați ce-am spus eu ?

- Da, mămucă, ziseră iezii.
- Pot să am nădejde în voi ?
- Să n-ai nici o grijă, mămucă, apucară cu gura înainte cei mai mari. Noi suntem odată băieți, și ce-am vorbit odată vorbit rămâne.
- Dacă-i așa, apoi veniți să vă sărute mama ! Dumnezeu să vă apere de cele rele, și mai rămâneți cu bine!
- Mergi sănătoasă, mămucă, zise cel mic, cu lacrimi în ochi, și Dumnezeu să-ți ajute ca să te întoarne cu bine și să ne-aduci demâncare.

Apoi capra iese și se duce în treaba ei. Iar iezi închid ușa după dânsa și trag zăvorul. Dar vorba veche : "Păreții au urechi și fereștile ochi". Un dușman de lup - și-apoi știți care ? - chiar cumătrul caprei, care de mult pândea vreme cu prilej ca să pape iezi, trăgea cu urechea la păretele din dosul casei, când vorbea capra cu dânsii

"Bun ! zise el în gândul său. Ia, acum mi-e timpul... De i-ar împinge păcatul să-mi deschidă ușa, halal să-mi fie ! Știu că i-aș cărnoși și i-aș jumuli !" Cum zice, și vine la ușă; și cum vine, și începe :

Trei iezi cucuieți
Ușa mamei descuieți !
Că mama v-aduce vouă :
Frunze-n buze,
Lapte-n țâțe,
Drob de sare
În spinare,
Mălăieș
În călcăieș
Smoc de flori
Pe subsuori.

- Hai ! deschideți cu fuga, dragii mamei, cu fuga !
- Ia ! Băieți, zise cel mai mare, săriți și deschideți ușa, că vine mama cu demâncare.
- Săracuțul de mine ! zise cel mic. Să nu cumva să faceți pozna să deschideți, că-i vai de noi ! Asta nu-i mămuca. Eu o cunosc de pe glas; glasul ei nu-i așa de gros și de răgușit, că-i mai subțire și mai frumos !

Lupul, auzind aceste, se duse la un ferar și puse să-i ascute limba și dinții, pentru a-și subția glasul, și-apoi, întorcându-se, începu iar :

Trei iezi cucuieți
Ușa mamei descuieți !...

- Ei, vedeți, zise iarăși cel mare; dacă mă potrivesc eu vouă ? Nu-i mămuca, nu-i mămuca ! D-apoi cine-i dacă nu-i ea ? Că doar și eu am urechi ! Mă duc să-i deschid.
- Bădică ! bădică ! zise iarăși cel mic. Ascultați-mă și pe mine ! Poate mai de-apoi a veni cineva și-a zice:

Deschideți ușa,
Că vine mătușa !
și-atunci voi trebuie numaidecât să deschideți ? D-apoi nu știți că mătușa-i moartă de când lupii albi și s-a făcut oale și ulcioare, sărmana ?

- Apoi, da ! nu spun eu bine ? zise cel mare. Ia, de-atunci e rău în lume, de când a ajuns coada să fie cap... Dacă te-i potrivi tu acestora, îi ține mult și bine pe mămuca afară. Eu, unul, mă duc să deschid.

Atunci mezinul se vâra iute în horn și, sprijinit cu picioarele de prichiciu și cu nasul de funingine, tace ca peștele și tremură ca varga de frică. Dar frica-i din raiu, sărmana ! Asemene cel mijlociu, tuștiu ! iute sub un cherșin; se-nghemuiește acolo cum poate, tace ca pământul și-i tremură carnea pe dânsul de frică : Fuga-i rușinoasă, da-i sănătoasă !

... Însă cel mare se dă după ușa și - să tragă, să nu tragă ? - în sfârșit, trage zăvorul... Când iaca !... ce să vadă ? și-apoi mai are când vede ?... căci lupului îi scăpărau ochii și-i sfârâia gâtlejul de flămând ce era. Și, nici una, nici două, haț ! pe ied de gât, îi rătează capul pe loc și-l mănâncă așa de iute și cu atâta poftă, de-ți părea că nici pe-o măsea nu are ce pune. Apoi se linge frumușel pe bot și începe a se învârti prin casă cu neastâmpăr, zicând :

- Nu știu, părerea m-a amăgit, ori am auzit mai multe glasuri ? Dar ce Dumnezeu ?! Parc-au intrat în pământ... Unde să fie ? Se ițește el pe colo, se ițește pe dincolo, dar pace bună ! iezii nu-s nicări !
- Mă !... că mare minune-i asta !... dar nici acasă n-am de coasă... ia să mai odihnesc oleaca aste bătrânețe !

Apoi se îndoaie de șele cam cu greu, și se pune pe cherșin. și când s-a pus pe cherșin, nu știu cum s-au făcut, că ori cherșinul a crăpat, ori cumătrul a strănutat...

Atunci iedul de sub cherșin, să nu tacă ? - Îl păștea păcatul și-l mânca spinarea, săracuțul !
- Să-ți fie de bine, nănașule !
- A !... ghidi ! ghidi ! ghiduși ce ești ! Aici mi-ai fost ? Ia vină-ncoace la nănășelul, să te pube el ! Apoi ridică cherșinul binișor, înșfăcă iedul de urechi și-l flocăiește și-l jumulește și pe-acela de-i merg petecele !... Vorba ceea : "Că toată paserea pe limba ei pierе".

Pe urmă se mai învârtе prin casă, doar a mai găsi ceva, dar nu găsește nimic, căci iedul cel cuminte tăcea molcum în horn, cum tace peștele în borș la foc. Dacă vede lupul și vede că nu mai găsește nimic, își pune în gând una : așază cele două capete cu dinții rânjiți în ferești, de ți se părea că râdeau; pe urmă unge toți păreții cu sânge, ca să facă și mai mult în ciuda caprei, și-apoi iese și-și caută de drum. Cum a ieșit dușmanul din casă, iedul cel mic se dă iute jos din horn și încuie ușa bine. Apoi începe a se scărmana de cap și a plânge cu amar după frățiorii săi.

- Drăguții mei frățiori ! De nu s-ar fi înduplecat, lupul nu i-ar fi mâncat ! și biata mamă nu știe de astă mare urgie ce-a venit pe capul ei !
Și bocește el și bocește până îl apucă leșin ! Dar ce era să le facă ? Vina nu era a lui, ce au căutat pe nas le-a dat.
Când jălea el așa, iacă și capra venea cât putea, încărcată cu de-a mâncării și gâfuind. Și cum venea, cât de colo vede cele două capete, cu dinții rânjind, în ferești.

- Dragii mămuței, dragi ! Cum așteaptă ei cu bucurie și-mi râd înainte când mă văd !

Băieții mamei, băieți,
Frumușei și cucuieți !

Bucuria caprei nu era proastă. Dar când s-apropie bine, ce să vadă ? Un fior rece ca gheața îi trece prin vine, picioarele i se taie, un tremur o cuprinde în tot trupul, și ochii i se pănjinesc. și ce era nu era a bine !... Ea însă tot merge pân' la ușă, cum poate, crezând că părerea o înșală... și cum ajunge, și începe

Trei iezi cucuieți
Ușa mamei descuieți !
Că mama v-aduce vouă :
Frunze-n buze,
Lapte-n țâțe,

Drob de sare
În spinare,
Mălăieș
În călcăieș
Smoc de flori
Pe subsuori.

Atunci iedul mezin - care acum era și cel dintâi și cel de pe urmă - sare iute și-i deschide ușa.
Apoi s-aruncă în brațele mamei și cu lacrimi de sânge începe a-i spune :
- Mămucă, mămucă, uite ce am pățit noi ! Mare foc și potop au căzut pe capul nostru !

Capra atunci, holbând ochii lung prin casă, o cuprinde spaima și rămâne încremenită !... Dar mai pe urmă, îmbărbătându-se, și-a mai venit puțin în fire și-a întrebat :
- Da' ce-a fost aici, copile ?
- Ce să fie, mămucă ? Ia, cum te-ai dus dumneata de-acasă, n-a trecut tocmai mult și iacă cineva s-aude bătând la ușă și spunând :

Trei iezi cucuieți,
Mamei ușă descuieți...

- Și ?...
- Și frate-meu cel mare, nătâng și neastâmpărat cum îl știi, fuga la ușă să deschidă.
- Și-atunci ?...
- Atunci, eu m-am vârat iute în horn, și frate-meu cel mijlociu în cherșin, iar cel mare, după cum îți spun, se dă cu nepăsare după ușă și trage zăvorul !...
- Și-atunci ?...
- Atunci, grozăvie mare ! Nănașul nostru și prietenul dumitale, cumătrul lup, se și arată în prag !
- Cine ? Cumătrul meu ? El ? Care s-a jurat pe părul său că nu mi-a spărie copilașii niciodată ?
- Apoi da, mamă ! Cum vezi, i-a umplut de spărieți !
- Ei las', că l-oiu învăța eu ! Dacă mă vede că-s o văduvă sărmană și c-o casă de copii, apoi trebuie să-și bată joc de casa mea ? Și pe voi să vă puie la pastramă ? Nici o faptă fără plată... Ticălosul și mangositul ! Încă se rânjea la mine câteodată și-mi făcea cu maseaua... Apoi doar eu nu-s de-acelea de care crede el : n-am sărit peste garduri niciodată de când sunt. Ei, taci, cumătre, că te-oiu doborâra eu ! Cu mine ți-ai pus boii în plug ? Apoi, ține minte că ai să-i scoți fără coarne !

- Of, mămucă, of ! Mai bine taci și lasă-l în plata lui Dumnezeu ! Că știi că este o vorbă : "Nici pe dracul să-l vezi, da' nici cruce să-ți faci !"
- Ba nu, dragul mamei ! "Că până la Dumnezeu, sfinții îți ieu sufletul." și-apoi ține tu minte, copile, ce-ți spun eu : că de i-a mai da lui nasul să mai miroase p-aici, apoi las' !... Numai tu, să nu cumva să te răsuflă cuiva, ca să prindă el de veste.

Și de-atunci căuta și ea vreme cu prilej ca să facă pe obraz cumătru-său. Se pune ea și stă în cumpene, cum să dreagă și ce să-i facă ?

"Aha ! ia, acum i-am găsit leacul, zise ea în gândul său. Taci ! că i-oiu face eu cumătrului una de ș-a mușca labele !"

Aproape de casa ei era o groapă adâncă; acolo-i nădejdea caprei.

- La cadă cu dubală, cumătre lup, că nu-i de chip !... Ia, de-acu să-ncepe fapta : Hai la treabă, cumătriță, că lupul ți-a dat de lucru !"

Și așa zicând, pune poalele-n brâu, își suflecă mânicele, ațâță focul și s-apucă de făcut

bucate. Face ea sarmale, face plachie, face alivenci, face pască cu smântână și cu ouă și fel de fel de bucate. Apoi umple groapa cu jăratic și cu lemne putregăioase ca să ardă focul mocnit. După asta așază o leașă de nuiile numai întinată și niște frunzări peste dânsa : peste frunzări toarnă țărână și peste țărână așterne o rogojină. Apoi face un scăuieș de ceară anume pentru lup. Pe urmă lasă bucatele la foc să fearbă și se duce prin pădure să caute pe cumătru-său și să-l poftască la praznic. Merge ea cât merge prin codru, până ce dă pe-o prăpastie grozavă și întunecoasă și pe-o tihăraie dă peste lup.

- Bună vreme, cumătro ! Da' ce vânt te-a abătut pe-aici ?
- Bună să-ți fie inima, cumătre, cum ți-i căutătura... apoi da, nu știi dumneata că nevoia te duce pe unde nu ți-i voia ? Ia, nu știu cine-a fost pe la mine pe-acasă în lipsa mea, că știu că mi-a făcut-o bună !
- Ca ce fel, cumătriță dragă ?
- Ia, a găsit iezii singurei, i-a ucis și i-a crâmpoțit, de le-am plâns de milă ! Numai văduvă să nu mai fie cineva !
- Da' nu mai spune, cumătră !
- Apoi de-acum, ori să spun, ori să nu mai spun, că totuna mi-e. Ei, mititeii, s-au dus cătră Domnul, și datoria ne face să le căutam de suflet. De aceea am făcut și eu un praznic, după puterea mea, și am găsit de cuviință să te poftesc și pe d-ta, cumătre; ca să mă mai mângâi...
- Bucuros, dragă cumătră, dar mai bucuros eram când m-ai fi chemat la nuntă.
- Te cred, cumătre, d-apoi, da, nu-i cum vrem noi, ci-i cum vre Cel-de-sus.

Apoi capra pornește înainte plângând, și lupul după dânsa, prefăcându-se că plânge.

- Doamne, cumătre, Doamne ! zise capra suspinând. De ce ți-e mai drag în lume, de-aceea n-ai parte...
- Apoi da, cumătră, când ar ști omul ce-ar păți, dinainte s-ar păzi. Nu-ți mai face și dumneata atâta inimă rea, că odată avem să mergem cu toții acolo.
- Așa este, cumătre, nu-i vorba. Dar sărmanii găgălici, de cruzi s-au mai dus !
- Apoi da, cumătră; se vede că și lui Dumnezeu îi plac tot pușori de cei mai tineri.
- Apoi, dacă i-ar fi luat Dumnezeu, ce ți-ar fi ? D-apoi așa ?
- Doamne, cumătră, Doamne ! Oiu face și eu ca prostul... Oare nu cumva nenea Martin a dat pe la dumneata pe acasă ? Că mi-aduc aminte ca acu că l-am întâlnit odată prin zmeuriș; și mi-a spus că dacă-i vrea dumneata să-i dai un băiet, să-l învețe jocăria.

Și din vorbă-n vorbă, din una-n alta, ajung pân-acasă la cumătră !

- Ia poftim, cumătre, zise ea luând scăuieșul și punându-l deasupra groapei cu pricina, șezi cole și să ospătezi oleacă din ceea ce ne-a dat Dumnezeu !

Răstoarnă apoi sarmalele în strachină și i le pune dinainte.

Atunci lupul nostru începe a mânca hâlpav; și gogâlt, gogâlt, gogâlt, îi mergeau sarmalele întregi pe gât.

- Dumnezeu să ierte pe cei răposați, cumătră, că bune sarmale ai mai făcut !
- Și cum ospăta el, buf ! cade fără sine în groapa cu jăratic, căci scăuieșul de ceară s-a topit, și leașa de pe groapă nu era bine sprijinită : nici mai bine, nici mai rău, ca pentru cumătru.
- Ei, ei ! Acum scoate, lupe, ce-ai mâncat ! Cu capra ți-ai pus în cârd ? Capra ți-a venit de hac !
- Văleu, cumătră, tălpele mele ! Mă rog, scoate-mă că-mi arde inima-n mine !
- Ba nu, cumătre; c-așa mi-a ars și mie inima după iezișorii mei ! Lui Dumnezeu îi plac pui de cei mai tineri; mie însă-mi plac și de iști mai bătrâni, numai să fie bine fripți; știi, cole, să treacă focul printr-înșii.

- Cumătră, mă pârlesc, ard de tot, mor, nu mă lăsa !
- Arzi, cumătre, mori, că nici viu nu ești bun ! De-abie i-a mai trece băietului istuia de spărieț, că mult păr îmi trebuia de la tine ca să-l afum. Ți-aduci aminte, dihanie răutăcioasă și spurcată, când mi te-ai jurat pe părul tău ? și bine mi-ai mâncat iezișorii !
- Mă ustură inima-n mine, cumătră ! mă rog, scoate-mă, și nu-ți mai face atâta osândă cu mine !
- Moarte pentru moarte, cumătre, arsură pentru arsură, că bine-o mai plesniși dînioare cu cuvinte din scriptură !

După aceasta, capra și cu iedul au luat o căpiță de fân și-au aruncat-o peste dânsul, în groapă, ca să se mai potolească focul. Apoi, la urma urmelor, năpădiră asupra lui și-i mai trântiră în cap cu bolovani și cu ce-au apucat, până-l omorâra de tot. Și așa s-a păgubit sărmana capră și de cei doi iezi, da' și de cumătru-său lupul păgubașă a rămas, și păgubașă să fie.

Și auzind caprele din vecinătate de una ca aceasta, tare le-au mai părut bine ! Și s-au adunat cu toatele la priveghiu și unde nu s-au așternut pe mâncate și pe băute, veselindu-se împreună...

Și eram și eu acolo de față, și-ndată după aceea am încălecat iute pe-o șea, și-am venit de v-am spus povestea așa, și-am mai încălecat pe-o roată și v-am spus jitia toată; și unde n-am mai încălecat pe-o capșună și v-am spus, oameni buni, o mare și gogonată minciună !